

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kaisa Konttas

MAAHANMUUTTAJAMIEHENÄ SUOMESSA

Viiden somalimiehen kokemuksia

Sosiaali- ja terveysala
2016

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Kaisa Konttas
Opinnäytetyön nimi	Maahanmuuttajamiehenä Suomessa. Viiden somalimiehen kokemuksia
Vuosi	2016
Kieli	suomi
Sivumäärä	45 + 1 liite
Ohjaaja	Ann-Sophie Blomqvist

Tämän opinnäytetyön päätarkoituksena oli kartoittaa somalimiesten kokemuksia siitä, millaiseksi he kokevat perheellisenä maahanmuuttajamiehenä olon Suomessa. Opinnäytetyössä selvitettiin, millaiseksi somalimiehet ovat kokeneet roolinsa perheessä maahanmuuttajamiehenä. Lisäksi tutkittiin, millaisia haasteita he olivat kohdanneet sekä millaista tukea he toivoivat saavansa.

Tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla haastattelemalla yksitellen viittä Somaliasta kotoisin olevaa miestä syksyllä 2016. Haastatteluissa oli mukana tulkki. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin kirjalliseen muotoon. Aineisto käytiin läpi aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Teoreettinen viitekehys koostuu kulttuurien välisten erojen ja sopeutumisen teorioista, rooliteoriasta sekä kotouttamisesta ja sen haasteista.

Tutkimuksessa ilmeni, että haastateltavat kokivat roolinsa hyvin perhekeskeiseksi. Yleisimmät roolit olivat lastenkasvattajan ja kodista huolehtijan roolit. Roolit olivat muuttuneet Suomeen muuton myötä. Perhekeskeisyys näkyi myös haastateltavien tavoitteena edistää perheen hyvinvointia.

Tutkimuksessa selvisi, että suurimmat haasteet olivat suomen kielen oppiminen ja työpaikan löytäminen. Molemmat haasteet näkyivät haastateltavien elämässä usealla eri tavalla. Kielitaidottomuus nähtiin työpaikansaannin esteenä ja se näkyi myös turvaverkoston pienenä kokona. Työttömyys taas toi taloudellisia vaikeuksia ja loi riippuvuuden sosiaalietuuksiin. Tukea toivottiin eniten niin ikään suomen kielen oppimiseen ja talouteen liittyviin asioihin. Työpaikansaanti nähtiin kotoutumista edistävänä tekijänä.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaaliala

ABSTRACT

Author	Kaisa Konttas
Title	As an immigrant man in Finland. Five Somali Men's Experiences
Year	2016
Language	Finnish
Pages	45 + 1 Appendix
Name of Supervisor	Ann-Sophie Blomqvist

The main purpose of this bachelor's thesis was to investigate Somali men's thoughts over how they experience being an immigrant man with a family in Finland. In this thesis, it was studied how Somali men have experienced their role in the family as an immigrant man. A further aim was to look at what kind of challenges they had encountered and what kind of support they hoped to get.

The research was qualitative. The material was collected with theme interviews by having individual interviews with five men, who were originally from Somalia, during the autumn 2016. A translator was used in the interviews. The interviews were taped and transcribed to written form. The material was processed using material-based analysis. The theoretical frame includes theories of cultural differences, roles, integration, and its challenges.

The research shows that the interviewees experienced their roles to be very family-centered. The most common roles were the roles of someone who raises up the children and takes care of the home. The roles had changed after moving to Finland. Focusing on the family was also demonstrated in the respondents' will to promote the wellbeing of their families.

The research shows that the biggest challenges were to learn Finnish and to find a job. Both challenges appeared in the respondents' lives in many different ways. Lack of skills in Finnish was experienced as an obstacle to get a job and it also meant the interviewees had small safety nets. Unemployment brought financial challenges and made the respondents dependent on social security and benefits. Support was hoped to get to learn Finnish and to financial issues. Getting employed was seen as a factor which would increase integration.

Keywords	Roles, immigration, integration
----------	---------------------------------

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	9
2	MAAHANMUUTTAJAT JA KOTOUTUS	10
	2.1 Kotouttaminen.....	11
	2.2 Kotoutumisen yleiset haasteet.....	11
	2.3 Kotoutumisen haasteet maahanmuuttajaperheissä.....	12
3	KULTTUURI JA ROOLIT SIDOKSISSA MAAHANMUUTTAJUUTEEN	14
	3.1 Kahden kulttuurin välissä	14
	3.2 Roolit.....	17
	3.3 Maahanmuuttajan erilaiset roolit	18
	3.4 Roolit ja perhedynamiikka maahanmuuttajaperheessä.....	19
4	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	20
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
	5.1 Aihe.....	22
	5.2 Tutkimusmenetelmät.....	22
	5.3 Aineisto	23
	5.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	24
	5.5 Tutkimuksen eettisyys	25
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	27
	6.1 Rooli perheessä	27
	6.2 Odotukset miehiä ja isiä kohtaan	29
	6.3 Kokemuksia maahanmuuttajuudesta	30
	6.4 Tuentarve	32
	6.5 Tavoitteet	35
	6.6 Muita ajatuksia.....	38
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
8	POHDINTA.....	42
	LÄHTEET.....	44
	LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Maahanmuuttajan roolit-malli.	16
Kuvio 2.	Haastateltavien rooli perheessä Suomessa.	25
Kuvio 3.	Haastateltavien rooli perheessä Somaliassa.	26
Kuvio 4.	Odotukset haastateltuja kohtaan.	28
Kuvio 5.	Kokemuksia maahanmuuttajuudesta.	29
Kuvio 6.	Haasteet, joihin kaivataan apua.	31
Kuvio 7.	Auttavat tahot.	32
Kuvio 8.	Oman paikan löytämistä helpottavat seikat.	33
Kuvio 9.	Tavoitteet.	34
Kuvio 10.	Toimet tavoitteen saavuttamiseksi.	35
Taulukko 1.	Berryn nelikenttä.	13

LIITELUETTELO

LIITE 1. Teemahaastattelu

1 JOHDANTO

Innostuin maahanmuuttajatyöstä ollessani ohjaajana Vaasan kaupungin nuorille maahanmuuttajamiehille suunnatussa Poikien tunnit -kerhossa. Halusin tehdä myös opinnäytetyöni maahanmuuttajiin liittyen. Opinnäytetyöni perimmäisenä tarkoituksena oli kerätä somalimpien kokemuksia siitä, millaista on olla maahanmuuttajamiehen ja -isän roolissa Suomessa. Tutkimuksessa selvitetään, millaisia haasteita haastateltavilla on maahanmuuttajamiehen roolissa Suomessa. Opinnäytetyö tehtiin Vaasan kaupungin aikuissosiaalipalveluille. Opinnäytetyössä olikin lisäksi tarkoituksena selvittää, millaista tukea ja tietoa somalimiehet kaipaavat rooliinsa liittyen.

Koin opinnäytetyöaiheeni tärkeäksi, sillä maahanmuuttajien määrä Suomessa on noussut nopeasti. Vuonna 2015 Suomesta haki turvapaikkaa 32 476 henkilöä, kun vuonna 2014 hakijoita oli 3 651 (Maahanmuuttovirasto 2016 a). Huomiolle pantavaa on, että vuonna 2015 turvapaikansaaneista 73 % oli miehiä (Euroopan muuttoliikennevirasto 2016, 20). Silti naisille suunnattuja kotoutumisen tukeen liittyviä palveluita on tarjolla enemmän kuin miehille suunnattuja (Tuomi-Mark ja Salapuro 2014, 1). Lisäksi maahanmuuton yhteydessä perheen sisäiset roolit saattavat kääntyä pälaelleen. Mikäli maahanmuuttaja ei onnistu luomaan itselleen uutta roolia Suomessa, voi integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan epäonnistua. Näistä syistä halusin opinnäytetyössäni antaa äänen maahanmuuttajamiehille.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin viittä Somaliasta lähtöisin olevaa miestä. Haastateltavat olivat osallistuneet syksyllä 2015 miesten keskusteluryhmään, jonka tapaamisissa sivuttiin opinnäytetyöni aihetta. Tutkimus oli kvalitatiivinen ja aineisto käytiin läpi aineistolähteisellä sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyöni teoriaosuus koostuu maahanmuuttajien kotoutumisesta, maahanmuuttajiin liittyvien käsitteiden määrittelystä, kulttuurieroista ja rooleista sekä niiden vaikutuksesta maahanmuuttajien perhe-elämään.

Tutkimustulosten mukaan maahanmuuttajamiesten rooli Suomessa on perhekeskeinen. Haasteet liittyivät etupäässä suomen kieleen ja työllistymiseen. Samaisiin haasteisiin toivottiin myös tukea.

2 MAAHANMUUTTAJAT JA KOTOUTUS

Maahanmuuttajiin ja maahanmuuttajuuteen liittyy joukko erilaisia käsitteitä ja termejä. *Maahanmuuttaja* on eräänlainen yläkäsite, jolla tarkoitetaan kaikkia ulkomailla muuttaneita (Suomen pakolaisapu 2016).

Pakolainen-käsite on määritelty YK:n Pakolaisten oikeusasemaa koskevassa yleissopimuksessa (L77/1968). Kyseisen yleissopimuksen (L77/1968) mukaan pakolainen on henkilö, jolla on perusteltu syy ”pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielenpiteen johdosta, oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja on kykenemätön tai sellaisen pelon johdosta haluton turvautumaan sanotun maan suojaan”.

Oleskelulupa on valtion henkilölle myöntämä lupa oleskella määräaikaaisesti tai pysyvästi valtionsa sisällä. Oleskelulupa myönnetään esimerkiksi suojelun tarpeen tai humanitaarisen avun perusteella. (Suomen pakolaisapu 2016.)

Kiintiöpakolaisella taas tarkoitetaan henkilöä, jolle YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on myöntänyt pakolaisen aseman. Kiintiöpakolaiset saapuvat maahan valtioiden omien pakolaiskiintiöiden puitteissa, usein he tulevat pakolaisleireiltä. Suomessa eduskunta päättää vuosittaisen pakolaiskiintiön. (Suomen pakolaisapu 2016.)

Turvapaikanhakijalla tarkoitetaan henkilöä, joka hakee vieraasta maasta turvaa. Ainoastaan pieni osa turvapaikanhakijoista saa henkilökohtaiseen vainoon perustuvan pakolaisstatuksen. Turvapaikanhakija voi olla oikeutettu oleskelulupaansa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella. Toissijaisen suojelun perusteella myönnetään oleskelulupa, jos henkilöä uhkaa kotimaassa ihmisarvoa loukkaava tai epäinhimillinen kohtelu. Oleskelulupa humanitaarisen suojelun perusteella myönnetään, jos henkilö ei voi palata kotimaahansa ympäristökatastrofin tai aseellisen selkkauksen takia. (Suomen pakolaisapu 2016.)

2.1 Kotouttaminen

Maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Kotouttamisasiosta omilla alueillaan vastaavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä kunnat. (Maahanmuuttovirasto 2016.) Kotouttamisesta säädetään laissa kotoutumisen edistämisestä (L30.12.2010/1386).

Kotoutumisen tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle tietoja ja taitoja, joita tarvitaan yhteiskunnassa ja työelämässä sekä toisaalta tukea mahdollisuuksia ylläpitämään omaa kieltä ja kulttuuria (L30.12.2010/1386). Työ- ja elinkeinoministeriön (2014) mukaan kotoutumista toteutetaan edistämällä ja tukemalla viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteitä ja palveluita. Laki kotoutumisen edistämisestä (L30.12.2010/1386) määrittelee, että maahanmuuttajan kotoutumista edistävinä toimenpiteinä hänelle annetaan perustietoa oikeuksista ja velvollisuuksista suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttaja on oikeutettu ohjaukseen ja neuvontaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten tahoilta. Työttömälle maahanmuuttajalle järjestetään työ- ja elinkeinotoimiston alkukartoitus, jossa arvioidaan hänen kuntoutumissuunnitelman tarve. Jos maahanmuuttaja on työtön työnhakija tai toimeentulotuensaaja, on hänellä oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Kotoutumissuunnitelmassa määritellään maahanmuuttajalle suunnitellut yksilölliset toimenpiteet ja palvelut. Niiden tarkoituksena on tukea suomen tai ruotsin kielen oppimista ja muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia taitoja sekä parantaa maahanmuuttajan osallistumismahdollisuuksia yhteiskunnan toimintaan. (L30.12.2010/1386.)

2.2 Kotoutumisen yleiset haasteet

Sisäasiainministeriön julkaisussa (2009, 2–3) nostetaan yhteiskunnan rakenteista lähtöisin olevia syitä kotoutumisen haasteiksi. Julkaisun mukaan maahanmuuttajien kotoutumisen haasteet liittyvät pääsääntöisesti työllistymiseen, koulutukseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Maahanmuuttajien työllistymisen ja alhaisen koulutuksen taustalla katsotaan olevan kielitaitoon ja kulttuuriin liittyviä tekijöitä. Haasteena pidetään myös maahanmuuton alkuvaiheen ohjauksen ja kotoutumiskoulutuksen tehottomuutta, sillä maahan tulon jälkeen maahanmuuttajat joutuvat odottamaan

kotouttamistoimenpiteisiin pääsyä usein pitkään. Lisäksi kotoutumisen seuranta ja arviointia pidetään riittämättömänä. (Sisäasiainministeriö 2009, 2–3.)

Tuomi-Mark ja Salapuro (2014, 3–9) tuovat esiin yksilöihin kohdistuvia kotoutumisen haasteita. He pitävät maahanmuuttajien sukupuolta, terveyttä ja hyvinvointia sekä työllistymistä kotoutumiseen vaikuttavina tekijöinä. Tuomi-Markin ja Salapuron (2014, 2) mukaan sukupuoli näkyy kotoutumisen haasteena, kun sukupuoli-identiteettiin liittyvät seikat tulevat maahanmuuttajalle näkyviin hänen pyrkiessä sopeutumaan ja täyttämään hänelle asetetut odotukset. Terveiden ja hyvinvoinnin merkitys kotoutumiseen näkyy esimerkiksi siinä, että korkea stressi tai lähtömaan traumaattiset kokemukset pitkittävät kotoutumisprosessia (Tuomi-Mark & Salapuro 2014, 5). Työllistymisellä on suuri merkitys maahanmuuttajien, ja erityisesti maahanmuuttajamiesten, kotoutumiseen. Syynä tähän on, että työntekoa ei pidetä ainoastaan toimeentulon vaan myös kunnian ja sosiaalisen statuksen lähteenä. Työnteko on lisäksi Suomessa yksi väylä laajemman yhteisön jäseneksi. (Tuomi-Mark & Salapuro 2014, 8.)

2.3 Kotoutumisen haasteet maahanmuuttajaperheissä

Kulttuurilla on suuri vaikutus kielen, arvomaailman, normien ja roolien sisäistämiseen. Kulttuuriset arvot, normit ja roolit tulevat esiin selkeimmin lasten kasvatuksessa ja perheenjäsenten välisissä suhteissa. Niiden sisäistäminen tapahtuu pääasiassa tiedostamatta mallioppimisena. Perheenjäsenten suhteet ovat toimivia, kun perheenjäsenillä on samanlaiset käsitykset toistensa rooleista. Uudessa maassa aiemmin opittu ja itsestään selvältä tuntuva rooli ei ehkä olekaan toivotunlainen. Aikuinen voi joutua opettelemaan uusia sopiviksi katsottuja rooleja ja kasvattamaan lastaan tavalla, josta hänellä ei ole kokemusta. (Alitolppa-Niitamo 2005, 45.)

Maahanmuutto vaikuttaa usein perheen rakenteeseen ja perheenjäsenten välisten roolien suhteeseen. Sekä sukupolvien että sukupuolten väliset roolimutokset ovat mahdollisia maahanmuuttajaperheiden perhedynamiikassa. Ongelmia alkaa muodostua, jos perheenjäsenet kotoutuvat eri tahdissa. Se johtaa yleensä vuorovaikutus- ja valtasuhteiden muutoksiin perheen sisällä. Eritahdista kotoutumista tapahtuu esi-

merkiksi, jos puolisoista toinen on muuttanut maahan toista huomattavasti aikaisemmin. Kotoutuminen on yleensä eritahtista myös perheissä, joissa lapset menevät kouluun. Silloin lapset pääsevät valtakulttuurin piiriin ja vanhemmat saattavat joutua eristyksiin esimerkiksi työttömyyden vuoksi. Sen seurauksena vanhempien ja lasten roolien vaihtuminen keskenään on mahdollista, jolloin lapsille tulee liikaa vastuuta. Se taas johtaa siihen, että vanhemmat menettävät auktoriteettinsa ja lapset lapsuutensa. (Alitolppa-Niitamo 2005, 46.)

Miehen ja naisen roolit ovat useissa kulttuureissa eriytyneemmät kuin Suomessa. Näitä rooleja ei voi muuttaa nopeasti, mutta tärkeää on taata mahdollisuudet maahanmuuttajanaisten kotoutumiseen ja osallistumiseen. Samalla on oleellista antaa maahanmuuttajamiehille mahdollisuus säilyttää arvokkuutensa esimerkiksi mahdollistamalla osallistuminen työelämään tai muuhun yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Alitolppa-Niitamo 2005, 46.)

3 KULTTUURI JA ROOLIT SIDOKSISSA MAAHANMUUTTAJUUTEEN

Kuittisen ja Isosävin (2013, 78) mukaan kulttuureihin liittyy erilaisia perinteitä, toimintatapoja ja uskomuksia, jotka koskettavat ihmiselämän kaikkia alueita. Alitolppa-Niitamo ja Leinonen (2013, 99) toteavat, että kulttuuriset käsitykset vaikuttavat myös vanhemmuuteen. Kotoutumisprosessissa, jossa pyritään omaksumaan uuden maan arvoja ja toimintatapoja, muuttuvat myös kulttuurisesti määräytyneet vanhemmuuteen liittyvät toimintatavat ja arvot. Maahanmuuttajavanhempien näkemykset vanhemmuudesta ja lastenkasvatuksesta voivat olla ristiriidassa uuden yhteiskunnan vallitsevien käsitysten kanssa. Maahanmuuttoon liittyy mahdollisuus omaksua uusia rooleja, normeja ja toimintatapoja. Ongelmana voi kuitenkin olla sopivien uusien roolien löytäminen uudessa ympäristössä. (Alitolppa-Niitamo & Leinonen 2013, 99.)

3.1 Kahden kulttuurin välissä

Kulttuurien välisiä eroja ja sopeutumista uuteen kulttuuriin voidaan tarkastella eri teorioiden pohjalta. Hofstede ja Hofstede (2005, 23) ovat luoneet käsitteet kulttuuridimensioista, joiden perusteella kulttuureita voidaan jaotella. Näitä dimensioita ovat valtaetäisyys (power distance), yhteisöllisyys/yksilöllisyys (collectivism versus individualism), maskuliinisuus/feminiinisyys (femininity versus masculinity) sekä epävarmuuden välttäminen (uncertainty avoidance). Jokainen maa voidaan sijoittaa ikään kuin viiva-asteikolle kuhunkin dimensioon. (Hofstede & Hofstede 2005, 23–24.)

Valtaetäisyyden dimensio paljastaa, missä määrin he, joilla on yhteiskunnassa vähiten valtaa, hyväksyvät vallan epätasa-arvoisen jakautumisen (Hofstede & Hofstede 2005, 46). Valtaetäisyys näkyy yhteiskunnan joka tasolla, myös perheissä. Suuren valtaetäisyyden kulttuurissa lapset kasvatetaan kunnioittamaan vanhempiaan ja noudattamaan käskyjä. Pienen valtaetäisyyden kulttuurissa taas kasvatuksen päämääränä on opettaa lapsi huolehtimaan itsestään niin pian kuin mahdollista. Lapsen sallitaan myös olevan erimieltä vanhempiensa kanssa. (Hofstede & Hofstede 2005, 51–52.)

Yhteisöllisyys/yksilöllisyys dimensiossa kulttuurit jaetaan sen perusteella, koe-taanko ryhmän vai yksilön etu tärkeämmäksi. Perhekäsitykset ovat erilaiset kysei-sen dimension ääripäissä. Yhteisöllisessä kulttuurissa perheeseen katsotaan kuulu-vaksi vanhempien ja lasten lisäksi esimerkiksi isovanhemmat, sedät, tädit ja muita läheisiä. Siten lapsi oppii ajattelemaan jo varhain, mitä *meidän* ryhmä merkitsee. Ryhmä suojelee, mutta edellyttää lojaalisuutta. Yksilöllisessä kulttuurissa perhe mielletään pienemmäksi, niin sanotuksi ydinperheeksi. Lapsi oppii yksilöllisessä kulttuurissa nopeasti näkemään itsensä muista erilliseksi ja hänen identiteettinsä nojaa yksilöajatteluun. (Hofstede & Hofstede 2005, 74–75.)

Maskuliininen ja feminiininen kulttuuri eroavat toisistaan esimerkiksi roolien kautta. Maskuliinisessa kulttuurissa miehen odotetaan olevan jämäkkä, määrätietoinen ja kunnianhimoinen. Feminiinisessä kulttuurissa sukupuoliroolit limittyvät toisiinsa, toisin sanoen sekä miesten että naisten käyttäytymiseen kohdistetaan samanlaisia odotuksia. (Hofstede & Hofstede 2005, 120.) Neljäs kulttuurien välisiä eroja mit-taava dimensio, epävarmuuden välttäminen, paljastaa, missä määrin kulttuurin jä-sen tuntee olonsa uhatuksi uudessa, epäselvässä tilanteessa (Hofstede & Hofstede 2005, 167).

Räty (2002, 125) kirjoittaa John Berryn luomasta akkulturaatioteoriasta, jossa tar-kastellaan yhteiskunnan ja vähemmistön välistä suhdetta. Akkulturaatiolla selite-tään, miten kahden autonomisen ryhmän kohdatessa ryhmissä tapahtuu muutoksia. Muutokset näkyvät erityisesti heikommassa ryhmässä, vaikka muutoksia tapahtuu myös vahvemmassa. Berry on luonut akkulturaation eri mahdollisuuksista neliken-tän, jota havainnoidaan taulukossa 1.

Taulukko 1. Berryn nelikenttä (Räty 2002, 125).

	Tärkeää säilyttää oma identiteetti ja kulttuuri		
		Kyllä	Ei
Tärkeää ylläpitää eri etnisten ryhmien välisiä suhteita	Kyllä	Integraatio/sopeutuminen	Assimilaatio/sulautuminen
	Ei	Separaatio/eristäytyminen	Marginalisaatio/syrjäytyminen

Akkulturaation tavoitteena pidetään integraatiota, jolloin vähemmistö kulttuurin edustaja säilyttää sekä oman identiteettinsä että toimii valtakulttuurin täysivaltaisena jäsenenä. Separaatio on seurausta sille, että oma identiteetti ja kulttuuri säilytetään, mutta ympäröivään yhteiskuntaan ei luoda kontakteja. Jos taas maahanmuuttaja pärjätäkseen uudessa ympäristössä pyrkii toimimaan mahdollisimman paljon valtakulttuurin tapojen mukaan eikä pidä oman kulttuurin säilyttämistä tärkeänä, puhutaan assimilaatiosta. Marginalisaatiosta taas on kyse, jos maahanmuuttaja ei omaksu valtakulttuuria eikä koe omaakaan kulttuuria tärkeäksi. (Räty 2002, 126–127.)

Rädyn (2005, 127) mukaan maahanmuuttajalla täytyy olla uuden yhteiskunnan tuntemusta sekä kielitaitoa päästäkseen yhteiskunnan täysipainoiseksi jäseneksi. Kun nämä kaksi asiaa on saavutettu, on maahanmuuttajan oma päätös, missä määrin hän haluaa säilyttää omaa ja valtaväestön kulttuuria. Päätös on tosin harvoin tietoinen ja suhde omaan sekä valtakulttuuriin vaihtelee elämäntilanteen mukaan. Maahanmuuttaja voi myös käyttää eri elämänalueilla eri strategioita. Hän voi toimia esimerkiksi työelämässä valtakulttuurin mukaan, mutta vapaa-ajallaan suhteet voivat rajoittua omaan vähemmistöryhmään. Räty (2005, 127) myös muistuttaa, että kaksikulttuurisuuden saavuttaminen vaatii usein niin paljon aikaa, että vasta seuraava sukupolvi hallitsee sen täysin.

3.2 Roolit

Arkielämässä on helppo huomata käyttäytymistä, joka on ikään kuin määrätty ulkoapäin. Kun tuttu henkilö tavataan epätavallisessa yhteydessä, esimerkiksi lähikaupan myyjä lenkkipolulla, tuntuu tämä vieraalta. Syy siihen on, että nämä tutut henkilöt on opittu näkemään tietyssä roolissa. (Sulkunen 2003, 106.)

Rooli on käsite, jolla kuvataan sosiaalisia vuorovaikutuksia ja sosiaalisten vuorovaikutusten muotoja. Rooli on sidoksissa normi käsitteeseen. Rooli määräytyy ympäristön odotusten mukaan, jotka antavat raamit sopivalle käyttäytymiselle kussakin tilanteessa. Rooliodotuksien rikkominen johtaa rangaistuksiin ja niiden noudattaminen palkitsemiseen. Rooli käsitteellä viitataan ryhmien välisiin suhteisiin ja sillä voidaan selittää hyväksyttyä ja odotettua erilaisuutta. (Sulkunen 2003, 106.)

Myös roolin haltijalla on odotuksia omaa rooliaan kohtaan. Jos roolin haltijan omat odotukset roolilleen ovat jäykkiä, voivat ne joutua ristiriitaan ympäristön rooliodotuksille. Roolit muuttuvat ja vaihtuvat elämän kuluessa, lapsista tulee esimerkiksi aikuisia ja aikuiset vaihtavat ammattia. Tästä huolimatta rooleista tulee osa persoonallisuutta. Lisäksi ihminen on arkielämässä koko ajan jossain tietyssä roolissa. (Sulkunen 2003, 107–108.) Roolien ylläpitäminen vaatii sen edellyttämien tietojen ja taitojen hallitsemista sekä toisaalta myös roolikalustoa eli roolin tunnistamista helpottavia tunnuksia. Tällaisia tunnuksia voi olla esimerkiksi virkapuvut, mutta myös kielenkäyttö tai äänenpaino. (Sulkunen 2003, 109.)

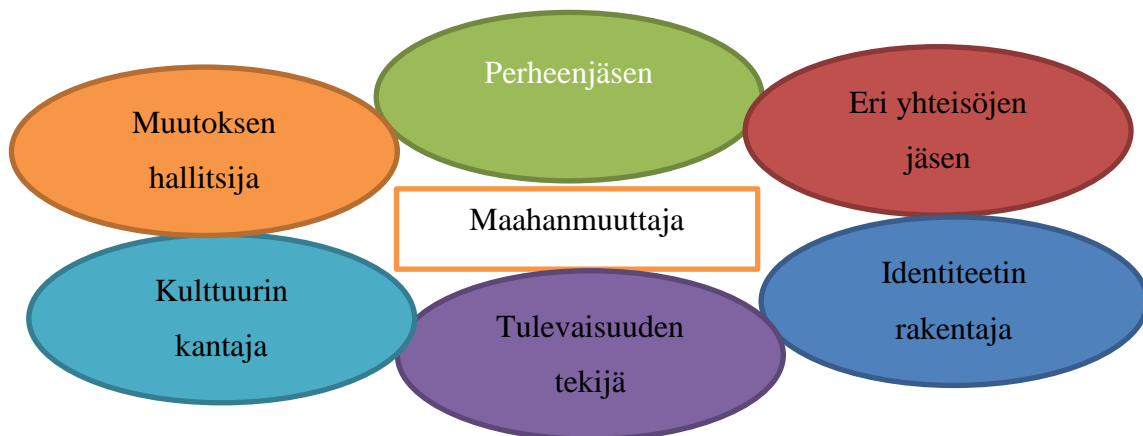
Kaikilla ihmisillä on eri rooleja samanaikaisesti. Ne muodostavat kokonaisuuden, joiden vaikutuksessa persoonallisuus kehittyy. Kyseistä kokonaisuutta kutsutaan roolikasaumaksi. Erilaiset ja eri ryhmiltä peräisin olevat rooliodotukset muodostavat roolikasautuman ainekset. (Sulkunen 2003, 112.) Erilaiset rooliodotukset voivat aiheuttaa ihmiselle rooliristiriitoja (Sulkunen 2003, 114).

Rooleja voidaan jakaa erilaisiin luokkiin roolin luonteen perusteella. Erilaisiin rooleihin päädytään esimerkiksi tilanteen, aseman tai statuksen myötä. Statusroolit ovat pysyviä ja niitä luonnehditaan myös saaduiksi rooleiksi. Asemarooleja taas

kutsutaan hankituiksi rooleiksi. Sukupuoli on yksi statusrooleista eli saaduista rooleista. Sukupuolten välisessä kriittisessä keskustelussa roolista onkin tullut tärkeä käsite, sillä sukupuolirooli on joutunut ristiriitaan esimerkiksi hankittujen ammattiroolien kanssa. Sukupuoliroolitkin ovat kuitenkin muuttuneet esimerkiksi kotielämän osalta. (Sulkunen 2003, 110–112.)

3.3 Maahanmuuttajan erilaiset roolit

Väestöliiton monikulttuurinen osaamiskeskus Kotipuu on kehittänyt maahanmuuttajan roolit-mallin. Malli on syntynyt käytännön työssä, kun on havaittu, että esimerkiksi maahanmuuttajien vanhemmuutta ohjattaessa on tullut esiin vaikeuksia keskustella asiakkaiden kanssa käsitteistä, joita käytetään Suomessa esimerkiksi vanhemmuudesta. Toisaalta maahanmuuttaja-asiakkaat ovat tuoneet esiin, että heiltä odotetaan muutosta, mutta he eivät tiedä, miksi sitä odotetaan ja minkälaista sen tulisi olla. Maahanmuuttajan roolit-malli sisältää kuusi roolia, joihin kohdistuu muutoksia maahanmuuton ja kotoutumisen vuoksi (kuvio 1). Näitä motivaatirooleja ovat perheenjäsenen, kulttuurinkantajan, identiteetinrakentajan, yhteisöjen jäsenen, muutoksenhallitsijan ja tulevaisuuden tekijän roolit. (Novitsky 2005, 73.)

Kuvio 1. Maahanmuuttajan roolit-malli. (Novitsky 2016.)

Kun motivaatiroolina on esimerkiksi yhteisön jäsen, on tällöin tavoitteena olla etnisen yhteisön, perhe- ja sukuyhteisön, diasporayhteisön, asuin- ja työyhteisön sekä yhteiskunnan jäsen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi vaaditaan vuorovaikutusta ja osallisuutta. On tärkeää, että maahanmuuttaja sisäistää motivaatiroolinsa eikä

koe vastoinikäymisiä tavoitteiden tasolla, sillä nämä seikat ovat edellytyksiä oman toiminnan muuttamiseen. (Novitsky 2005, 75–76.)

Haasteena on itsessä ja perheessä tapahtuvien muutosprosessien hyväksyminen, ja että muutokset ovat sovussa yksilön, perheen ja ympäristön asettamien odotusten kanssa. Mikäli maahanmuuttaja onnistuu tässä, kykenee hän myös hallitsemaan omaa sopeutumistaan ja muokkaamaan roolejaan. (Novitsky 2005, 75.)

3.4 Roolit ja perhedynamiikka maahanmuuttajaperheessä

Novitskyn (2005, 72) mukaan maahanmuuttajiin kohdistuu uudessa sosiaalisessa ympäristössä uudenlaisia rooliodotuksia ja vanhojen roolien muutospainetta. Roolien muuttaminen on kuitenkin hidasta, sillä muutokseen tarvitaan vuorovaikutusta ympäristön kanssa sekä motivaatiota. Novitsky (2005, 73) toteaa, että maahanmuuttajan roolit ovat yhteydessä tämän alkuperäiseen maahan, kulttuuriin ja sosiaaliseen ympäristöön sekä uuden maan vastaaviin tekijöihin. Lisäksi maahanmuuttajalla voi olla kantaväestöstä eriävä käsitys muun muassa vastuun- ja työnjaosta perheessä, lasten ja vanhempien välisestä suhteesta, ongelmien ratkaisutavoista sekä vanhempien välisistä rooleista. Myös asioiden merkitykset ja painoarvot ovat usein erilaisia.

Tutkimuksessa, jossa haastateltiin Latinalaisesta Amerikasta, Itä-Afrikasta, Keski-Idästä ja Etelä-Afrikasta Australiaan muuttaneita miehiä, nousi esiin, että miehet kokivat menettäneensä auktoriteetin, kunnioituksen ja perheen elättäjän roolin uuteen maahan muuton yhteydessä. Tutkimuksen miehet olivat tunnistaneet itse roolinsa muutoksen. Tutkimuksen mukaan perhettä voidaan pitää maskuliinisuuden keskeisenä areenana, minkä vuoksi miehen roolikin määräytyy perheen kautta. (Tuomi-Mark & Salapuro 2014, 6.)

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Tutkimuksia, joiden aihe on lähellä kyseisen tutkimuksen aihetta, on useita. Sen sijaan maahanmuuttajien, ja erityisesti maahanmuuttajamiesten kokemuksia rooleistaan, on tutkittu vähän.

Lipponen ja Talib (2008) ovat tutkineet monikulttuuristen nuorten tuntemuksia omasta identiteetistään eli sitä, millaiseksi he kokevat itsensä. Lipponen ja Talib (2008, 58) pyrkivät tutkimuksessaan valaisemaan, miten maahanmuuttajataustainen nuori määrittelee itsensä, ketkä muodostavat nuoren tukiryhmän ja miten nuori kiinnittyy yhteiskunnan epävirallisiin ja virallisiin tahoihin. Tutkimuksen tulosten mukaan maahanmuuttajanuoret kokivat osallistumisen suomalaisen yhteiskunnan toimintaan kaukaiseksi ajatukseksi. Nuorten ainoat viralliset järjestäytymiset liittyivät uskonnolliseen yhteisöön tai jalkapalloseuroihin. Maahanmuuttajataustaiset nuoret eivät kokeneet Suomea vieraaksi. Ongelmana oli sen sijaan, että he kokivat tulevansa kohdelluksi toisin kuin valtaväestö. He kokivat tulevansa kohdatuksi stereotyyppien ja rodullisten mielikuvien kautta. Nuoret ajattelivat, että sopeutuminen olisi helpompaa, jos rasismia ja ennakkoluuloja olisi vähemmän. (Lipponen & Talib 2008, 158–161.)

Joensuu (2010) on tutkinut pro gradu-tutkielmassaan maahanmuuttajapoikien emotionaalista integraatiota eli, mihin ryhmiin ja yhteisöihin maahanmuuttajapojat kokevat kuuluvansa. Tutkimustulosten mukaan tutkittavat tunsivat kuuluvansa perheeseen, ystäväpiiriin ja omaan etniseen yhteisöön (Joensuu 2010, 120).

Parhaiten tämän opinnäytetyön aiheeseen liittyy Jokelan (2005) pro gradu -tutkielma. Hän on tarkastellut maahanmuuttajavanhempien sosiokulttuurisen sopeutumisen haasteita. Jokelan tutkimustulosten mukaan perhe-elämään liittyviä positiivisia näkemyksiä esiintyi enemmän kuin kriittisiä. Haasteitakin tosin ilmeni. Vanhempien sopeutumisen ongelmat heijastuivat perhe-elämässä kasvatuksellisin haasteina. Suomalaisuuteen liittyvät yksilöroolit ja tasa-arvoisuus puhuttivat erityisesti lasten ongelmakäyttäymisen kohdalla. Suomalainen kurinpitokulttuuri nähtiin liian löysänä, minkä syynä ajateltiin olevan vanhempien välinpitämättömyys. Tä-

män taas ajateltiin johtavan lasten tottelemattomuuteen. Maahanmuuttajavanhempia puhutteli myös voimakkaasti tasa-arvoisuus erityisesti vanhempi-lapsi-asetelmassa, mikä oli heille vieras ajattelutapa. Jokelan (2005, 98) mukaan suomalaisen yhteiskunnan ja perhe-elämän arvoja voidaan hyödyntää maahanmuuttajaperheessä tarpeen mukaan ja harkiten. Tärkeää olisi, että kodin ulkopuolisiin kasvatusinstituiotioihin pidettäisiin aktiivisesti yhteyttä, sillä se yhdenmukaistaisi ja tarkentaisi vanhempien ja lasten oikeuksia ja velvollisuuksia.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on, millaiseksi somalimiehet kokevat roolinsa perheessään Suomessa. Lisäksi selvitetään, millaisia haasteita he kohtaavat maahanmuuttajamiehenä ja -isänä sekä millaista tukea he kokevat tarvitsevana.

5.1 Aihe

Tämän opinnäytetyön päätarkoituksena oli koota somalimpiesten kokemuksia siitä, millaiseksi he kokevat perheellisenä maahanmuuttajamiehenä olemisen Suomessa. Tätä aihetta lähestyttiin selvittämällä somalimpiesten käsityksiä omasta roolistaan maahanmuuttajamiehenä ja -isänä. Opinnäytetyössä oli tarkoituksena lisäksi selvittää, millaisia haasteita miehet olivat kohdanneet sekä millaista tietoa ja tukea he kokivat maahanmuuttajamiehen ja -isän roolissaan tarvitsevana. Opinnäytetyön aihe syntyi yhteistyössä Vaasan kaupungin maahanmuuttajien palveluohjaajien kanssa. He kertoivat huomanneensa työssään, että heidän asiakaskuntansa miehet jäävät usein maahanmuuttajanaisiin verrattaessa vähemmälle huomiolle. Opinnäytetyössä haluttiin antaa ääni somalimpiesten omakohtaisille kokemuksille. Opinnäytetyön kautta pyrittiin tuottamaan Vaasan kaupungin sosiaalipalveluille tietoa, millaisiin asioihin haastattelemani somalimiehet kaipaavat muutosta ja apua.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen ja vastaukset luokiteltiin aineistolähtöisellä sisälönanalyysillä. Kvalitatiivisen tutkimuksen tunnuspiirteitä ovat kokonaisvaltainen tiedonhankinta, kohdejoukon valitseminen tarkoituksenmukaisesti, tapauksien käsitteleminen ainutlaatuisina ja aineiston tulkitseminen sen mukaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 155). Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on kuvata todellisuutta sekä löytää tai paljastaa tosiasioita eikä niinkään todentaa olemassa olevia väittämiä. Sen vuoksi tarkoituksena ei ollut lähtökohtaisesti teorian tai hypoteesin testaaminen vaan aineiston tarkasteleminen yksityiskohtaisesti. (Hirsjärvi ym. 2004, 152.)

Aineistolähtöisessä analyysissä tutkittavasta aineistosta luodaan teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen tarkoituksen mukaan, niitä ei siis

sovita etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97.) Sisällönanalyysi tarkoittaa, että aineisto eritellään ja siitä etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja. Sisällönanalyysin tarkoituksena on esittää tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, jolloin ilmiö voidaan kytkeä laajempaan kontekstiin. Sisällönanalyysissa tutkittava teksti voi olla esimerkiksi kirja, haastattelu, keskustelu tai melkein mikä vain muu kirjalliseen muotoon saatettu dokumentti. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105.) Aineistolähtöinen sisällönanalyysi pitää sisällään karkeasti jaoteltuna kolme vaihetta: aineiston pelkistämisen, ryhmittelyn ja teoreettisten käsitteiden luomisen. Aineiston pelkistämisessä tutkittavasta datasta karsitaan tutkimuksen kannalta oleellinen tieto. Aineiston ryhmittelyssä aineistosta etsitään yhtäläisyyksiä ja eroja. Samaa tarkoittavat ilmaiset ryhmitellään luokaksi, joka nimetään sisältöön sopivalla yläkäsitteellä. Teoreettisten käsitteiden luominen alkaa jo aineiston ryhmittelyvaiheessa. Teoreettisten käsitteiden luomista jatketaan luokituksia yhdistelemällä niin pitkään kuin se on aineiston sisällön kannalta oleellista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–114.)

5.3 Aineisto

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla yksitellen viittä Somaliasta kotoisin olevaa miestä. Haastateltavat olivat käyneet syksyllä 2015 Vaasan kaupungin ja Vaasan Ensi- ja turvakodin avopalvelupiste Avokin järjestämässä miestenryhmässä. Ryhmässä oltiin keskusteltu miehenä olemisesta Suomessa eri teemojen avulla. Siten he olivat jo valmiiksi orientoituneita kyseisen opinnäytetyön aiheeseen. Haastatteluun osallistuneet olivat 46–56-vuotiaita suurperheiden isiä, jotka olivat asuneet Suomessa noin 10 vuotta. Haastateltavien perheisiin kuului 5–11 lasta.

Haastattelu oli tyypiltään teemahaastattelu. Tuomen ja Sarajärven (2002, 77) mukaan teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelu etenee etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten mukaisesti. Lisäksi teemahaastattelussa korostetaan ihmisten omia tulkintoja. Tämän tutkimuksen haastattelukysymykset olivat avoimia kysymyksiä, jotka ovat puoliavointen kysymysten ohella ominaisia teemahaastattelulle. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77.) Haastattelukysymykset on esitetty liitteessä 1. Kysymyksillä 1–4 haettiin vastaus siihen, millaiseksi haastateltavat kokivat maahanmuuttajamiehenä ja -isänä olemisen Suomessa. Kysymyksellä 5 selvitettiin, millaisia haasteita haastateltavilla oli omassa

roolissaan. Kysymyksillä 6–10 haettiin vastaus siihen, millaista apua haastateltavat mahdollisesti kaipaivat.

Kysymyksiä laadittaessa kuultiin silloisia Vaasan kaupungin maahanmuuttajien palveluohjaajia. Yksilöhaastattelut toteutettiin elo- ja syyskuun 2016 aikana. Jokaisessa haastattelutilaisuudessa käytettiin somalin kielen tulkkia. Opinnäytetyön toteuttaja esitti kysymykset, jotka tulkki käänsi somaliksi. Kaikki haastateltavat vastasivat kysymyksiin somalin kielellä, josta tulkki käänsi vastaukset suomeksi. Kukin haastattelua varten varattiin aikaa yksi tunti. Haastattelut nauhoitettiin ja saatettiin tekstimuotoon litteroimalla. Ennen haastattelukysymysten esittämistä haastateltaville kerrottiin tutkimuksen tarkoitus. Kerätty aineisto tuhottiin opinnäytetyön valmistuttua.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalen ja Brinkmannin mukaan (2009, 244–245) tutkimuksen luotettavuutta käsiteltäessä arvioidaan tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia. Englannin kielen sanalla *validity* tarkoitetaan arkikielessä väitteen totuutta ja paikkansapitävyyttä. Yhteiskuntatieteissä termiä validiteetti on alettu käyttää ilmaisemaan, miten onnistuneesti tutkimusmenetelmä mittaa juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. Reliabiliteetti ilmaisee käytetyn mittaus- tai tutkimusmenetelmän luotettavuutta ja toistettavuutta tutkittavaan ilmiöön. (Kvalen & Brinkmann 2009, 245–246.)

Tämän opinnäytetyön validiteettiin kiinnitettiin huomioita haastattelukysymyksiä laadittaessa ja haastateltavia valittaessa. Haastattelukysymykset koottiin silloisten maahanmuuttajien palveluohjaajien työkokemusten ja tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Haastateltavat taas olivat jo aikaisemmin pohtineet tämän tutkimuksen aihetta miestenryhmässä, siten heillä oli valmiuksia ja kokemusta juuri tämän tutkimuksen haastatteluun. Tässä opinnäytetyössä reliabiliteetti huomioitiin tutkimuksen teoriaosuudessa, jossa selvitettiin opinnäytetyön näkökulma tutkittavaan aiheeseen. Huomioitavaa on, että kyseessä oli kvalitatiivinen tutkimus, jolle on Hirsjärven ym. (2004, 155) mukaan ominaista, että tapaukset käsitellään ainutlaatuisina ja aineisto tulkitaan niiden mukaisesti. Viittä henkilöä haastatteleamalla ei

ollut tässä opinnäytetyössä tarkoituksena luoda yleistyksiä vaan syventyä juuri heidän kokemuksiin.

5.5 Tutkimuksen eettisyys

Kvelen ja Brinkmannin (2009, 61) mukaan tutkimusta tehdessä on huomioitava tutkimuksen eettisyys. Eettiset näkökulmat, jotka ovat tärkeitä haastatteleamalla toteutettavassa tutkimuksessa, ovat seuraavat: haastateltavien suostumus, tutkimuksen luottamuksellisuus, haastatteluun osallistumisen seuraukset haastateltaville ja tutkijan rooli.

Haastateltavien suostumuksella Kvele ja Brinkmann (2009, 70–71) tarkoittavat, että haastateltavia tiedotetaan haastattelun tarkoituksesta ja sisällöstä. Haastateltavien tulee tietää, että osallistuminen on vapaaehtoista. Lisäksi osallistumisen peruminen tulee olla mahdollista missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Tämä kerrottiin haastateltaville haastattelujen aluksi.

Luottamuksellisuudella tarkoitetaan, että kaikki haastateltaviin liittyvä tieto pysyy salassa, ja että haastateltavien oikeutta yksityisyyteen vaalitaan (Kvele & Brinkmann 2009, 72). Tätä opinnäytetyötä tehdessä luottamuksellisuus huomioitiin säilyttämällä haastatteluun osallistuvien miesten tiedot asianmukaisesti ja tuhoamalla haastattelumateriaali opinnäytetyön valmistuttua.

Kvelen ja Brinkmannin (2009, 73) mukaan eettiseen haastattelututkimukseen kuuluu, että tutkimukseen osallistumisesta on haastateltaville enemmän hyödyllistä kuin haitallista. Lisäksi haastateltavien tulee ymmärtää tutkimukseen osallistumisen hyödyt ja haitat. Tämän varmistamiseksi haastateltaville kerrottiin esimerkkinä osallistumisen hyödyistä ja haitoista ennen haastattelun alkua, että he eivät saa väivannäöstään korvausta, mutta sen sijaan he saavat antaa äänensä omakohtaisille kokemuksilleen.

Tutkijan roolilla Kvale ja Brinkmann (2009, 74) tarkoittavat, että tutkijan tulee olla rehellinen, jotta tutkimus on laadukas ja eettinen. Tutkijan tulee myös tuntea tutkit-

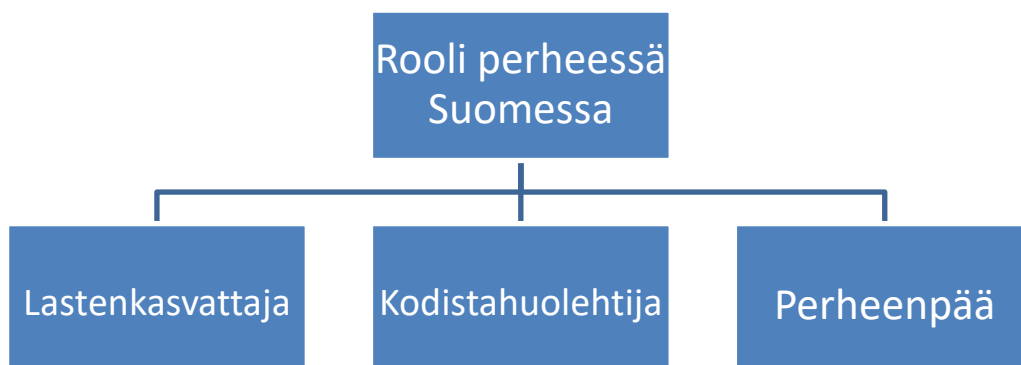
tava ilmiö ja olla tietoinen tutkimukseen liittyvistä eettisistä ongelmista. Tätä opinnäytetyötä laadittaessa tutustuttiin tutkimuksen eettisyyteen vaikuttaviin tekijöihin ja tutkittavaan ilmiöön teorian näkökulmasta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Kaikki viisi haastatteluun kutsuttua henkilöä osallistuivat haastatteluun. Haastattelut nauhoitettiin ja saatettiin edelleen tekstimuotoon litteroimalla. Litteroitu aineisto pelkistettiin keräämällä aineistosta kysymysten vastaukset. Vastaukset pilkottiin edelleen osiin eri ilmaisujen perusteella ja ilmaisut koottiin yhteen yhteisten teemojen perusteella. Tutkimustulokset analysoitiin kysymys kerrallaan ja koottiin yhteen teemoittain teemahaastattelurungon mukaisesti. Jokainen teemahaastattelukysymys esiteltiin kuvioin ja taulukoin.

6.1 Rooli perheessä

Kaksi ensimmäistä haastattelukysymystä koskivat haastateltavien roolia perheessä. Ensin kysyttiin, millaiseksi haastateltavat kokivat roolinsa perheessään Suomessa. Haastateltavien vastausten perusteella muodostettiin kolme luokkaa kuvaamaan haastateltujen roolia perheessä Suomessa. Nämä luokat ovat lasten kasvattaja, kodista huolehtija ja perheenpää (kuvio 2).

Kuvio 2. Haastateltavien rooli perheessä Suomessa.

Rooleja kuvattiin 12 ilmaisulla. Yleisin rooli haastateltavien keskuudessa oli lastenkasvattajan rooli. Haastateltavien vastauksissa kävi ilmi, millaisia tehtäviä heille kuului lastenkasvattajan roolissa. He kertoivat hoitavansa lapsia, vievänsä heitä päiväkotiin ja opettavansa lapsilleen oman kulttuurin tapoja.

”Minun rooli isänä on se että annan perheelle turvallisen kulttuurikasvatuksen...”

Toiseksi yleisin rooli oli kodista huolehtijan rooli. Yli puolet haastateltavista koki tämän roolin omakseen. Kodista huolehtijan roolissa haastateltavat mainitsivat tehtävikseen esimerkiksi kotitöiden tekemisen, laskujen maksamisen ja ruokaostosten tekemisen.

”Tehtävä on paljon erilaisia. Eli aika paljon teen tehtäviä kotona ... autan lapsia ja autan vaimoa.”

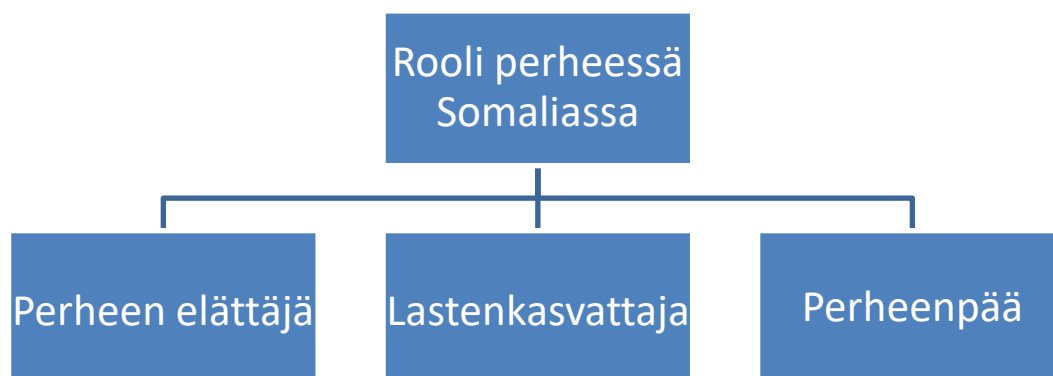
”On paljon töitä: hoidan lapset, ruokin heitä, avustan muuten, maksan laskuja”

Harvinaisin rooli haastateltavien keskuudessa oli perheenpään rooli. Tämän roolijattelun mukaan perheessä jokaisella on oma tarkka paikkansa.

”Kun mietitään Somalian kulttuuria tai Somalian käytöstä niin isä on perheen johtaja ja äiti olis seuraava johtaja ja sitten lapset. Ja siinä on niinku tietyt rajat jokasella.”

Yli puolet haastateltavista koki, että heillä oli perheen sisällä kaksi eri roolia. Heillä nämä kaksi roolia olivat lastenkasvattaja ja kodista huolehtija. Alle puolet haastateltavista koki, että heillä oli perheensä sisällä yksi rooli. Tämä rooli oli joko lastenkasvattajan rooli tai perheenpään rooli.

Toiseksi haastateltavilta kysyttiin, minkälainen heidän roolinsa perheessä oli ollut kotimaassa. Vastausten perusteella muodostettiin kolme roolia, joita kuvailtiin seitsemällä ilmaisulla. Roolit on esitetty kuviossa 3.

Kuvio 3. Haastateltavien rooli perheessä Somaliassa.

Kaikki miehet kuvailivat Somaliassa roolinsa perheen sisällä olleen perheen elättäjää. Miehet kertoivat käyneensä töissä kodin ulkopuolella tai olleensa yrittäjiä.

”Kotimaassa miehen tehtävä oli tuoda perheelle rahaa, millä elää.”

Somaliassa perheen sisäisiksi rooleiksi mainittiin myös lastenkasvattajan ja perheenpään roolit. Nämä molemmat roolit olivat tosin harvinaisia haastateltavien keskuudessa.

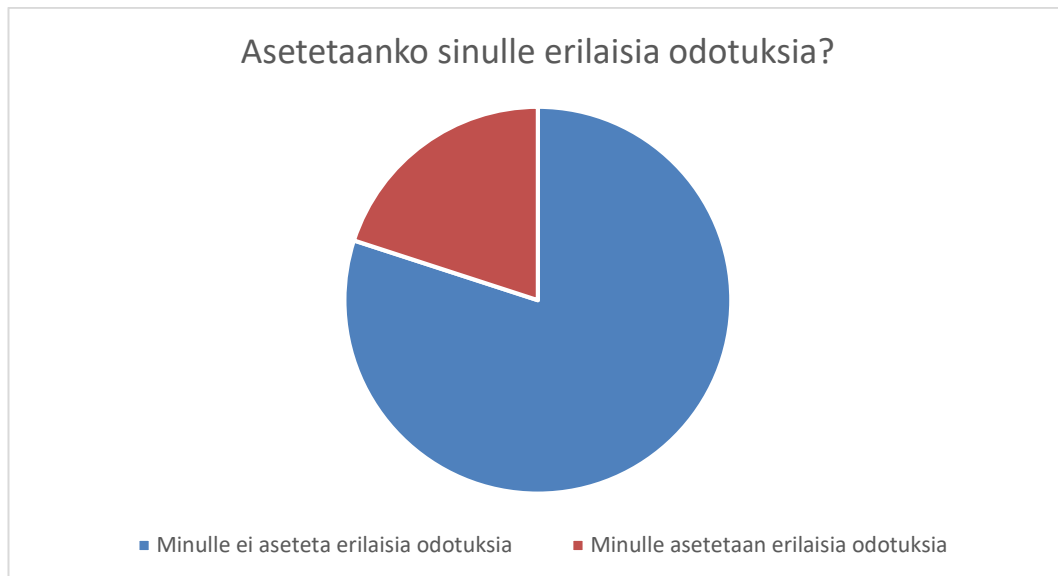
”Somaliassa vastuullisin päärooli oli isä”

”Aamulla piti lähteä viedä lapsia kouluun”

Kotimaassa Somaliassa valtaosalla haastateltavista oli ollut yksi rooli perheen sisällä. Vain yhdellä haastateltavalla oli ollut Somaliassa kaksi roolia: lastenkasvattajan ja perheen elättäjän roolit. Suomeen muutto on muuttanut haastateltavien perheen sisäistä roolia siten, että perheen elättäjän rooli on poistunut. Lisäksi alle puolella haastateltavista perheen sisäisten roolien määrä on kasvanut yhdestä roolista kahteen.

6.2 Odotukset miehiä ja isiä kohtaan

Toinen haastatteluteema koski miesten kokemuksia ulkopuolelta tulevista rooliodotuksista. Haastateltavilta kysyttiin, asettavatko eri tahot heidän miehyydelleen ja isyydelleen erilaisia odotuksia. Suurin osa miehistä kertoi, että he eivät kokeneet olleensa ristiriitaisten odotusten kohteena. Yksi haastateltavista kertoi, että hänelle asetettiin erilaisia odotuksia. Vastauksien osuudet on havainnollistettu kuviossa 4.

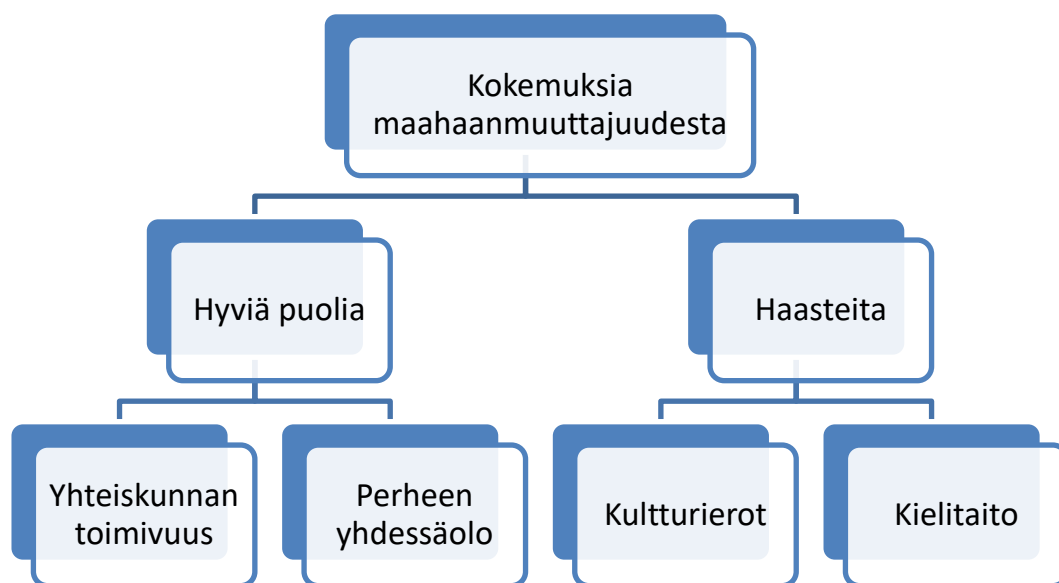

Kuvio 4. Odotukset haastateltuja kohtaan.

Odotuksiin liittyvä jatkokysymys oli, mitkä tahot asettavat sinulle odotuksia ja millaisia sinulle asetetut odotukset ovat. Kysymykseen saatiin vastaus myöntävästi edelliseen kysymykseen vastanneelta mieheltä. Hän kertoi, että perhetutut asettivat hänelle erilaisia odotuksia. Osa perhetutuista odotti hänen olevan hyvä perheenisä ja osa perhetutuista odotti hänen eroavan vaimostaan ja jättävän perheensä.

6.3 Kokemuksia maahanmuuttajuudesta

Haastateltavilta kysyttiin, millaisia hyviä ja huonoja puolia he ovat maahanmuuttajina kohdanneet. Vastaukset on havainnollistettu kuviossa 5.

Kuvio 5. Kokemuksia maahanmuuttajuudesta.

Ensin haastateltavilta kysyttiin, minkälaisia hyviä puolia oli maahanmuuttajamiehenä ja -isänä olemisessa. Aineistosta muodostettiin kaksi teemaa, jotka kuvasivat maahanmuuttajamiehen ja -isän hyviä puolia: yhteiskunnan toimivuus ja perheen yhdessäolo (kuvio 5).

Yli puolet haastateltavista kuvasi maahanmuuttajamiehenä ja -isänä olemisen hyvänä puolena yhteiskunnan toimivuuden. Suomea kuvattiin rauhalliseksi ja tasa-arvoiseksi maaksi, jossa voi elää kantasuomalaisten tavoin.

”Kun olen muuttanut tänne Suomeen, olen nähnyt että rauhallinen maa. Ja yhteiskunta toimii hyvin ja lakia noudatetaan. Niin minä en ole koskaan ajatellut että täällä on murheita.”

Alle puolet miehistä kuvasi maahanmuuttajamiehenä ja -isänä olemisen hyväksi puoleksi perheen yhdessäolon. Haastateltavat kertoivat, että perhe ja lapset olivat heille tärkeimpiä asioita.

”Oleellista on, että on perheen kanssa”

Jokainen mies kuvasi maahanmuuttajamiehenä ja -isänä olemisen hyviä puolia yhdellä teemalla.

Haastateltavien kokemuksia maahanmuuttajuudesta kartoitettiin myös kysymällä, millaisia haasteita heillä oli maahanmuuttajamiehen ja -isän roolissa. Vastaukset jaettiin kahteen eri teemaan, jotka on esitetty kuviossa 5. Haastateltavista yli puolet kertoi kulttuurierojen olevan suurin haaste. Kulttuurierot liittyivät suomalaisen ja somalialaisen perhe-elämän eroihin. Suuresta perheestä huolehtiminen koettiin Suomessa haasteelliseksi, sillä työntekoon kului paljon aikaa. Lisäksi perheen sisäiset roolijakomuutokset ja ydinperhekulttuuri toivat haasteita.

”Tulin maasta missä pidetään, että perheessä on enemmän lapsia. Olin ihmeissään, kun tulin Suomeen ja Suomessa ei ole lapsia tai on yksi lapsi. Ihmettelin. Nyt tiedän miksi ja opetan ihmisiä, että ei saa saada paljon lapsia. Eli Suomessa enemmän aikaa kuluu työntekoon. Huomasin kun aika kuluu töihin ja on paljon lapsia, niin on raskasta.”

”Jos perheessä tulee ongelmia siellä niin apuun tulee sukulaiset. Mutta täällä on ihan eri, naapurit ei tule mitenkään perheriitaan avuksi.”

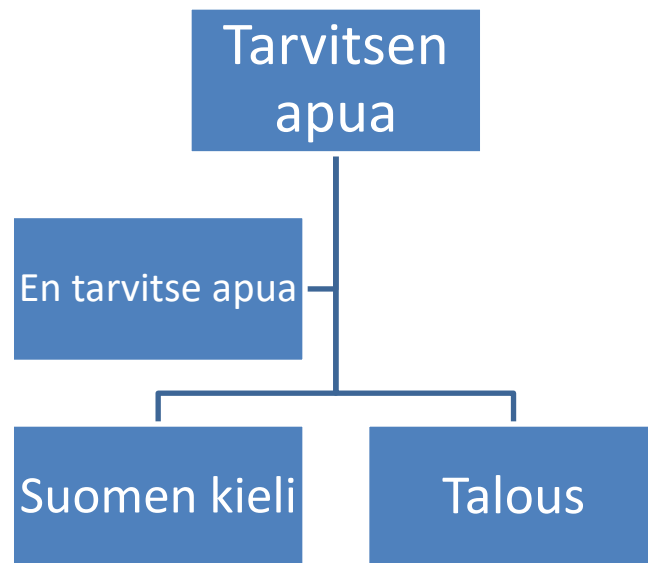
Yli puolet haastateltavista toi esiin kielitaidottomuuden mukanaan tuomat haasteet. Suomen kielen oppimisen esteeksi koettiin korkea ikä ja erilainen keskustelukulttuuri. Suomen kielen vaikeus aiheutti ongelmia asioinnissa.

”Suomen kielen oppiminen on tosi vaikeaa, koska suomalaiset he eivät keskukselle.”

”Kieli on ainoa mikä on vaikea.”

6.4 Tuentarve

Haastateltavien tuentarvetta kartoitettiin haastattelussa kolmen kysymyksen avulla. Ensin kysyttiin, millaisiin haasteisiin ja minkälaisissa tilanteissa he tarvitsivat apua. Vastauksien pohjalta muodostettiin kaksi teemaa, jotka kuvasivat haasteita, joihin haastateltavat toivoivat saavansa apua. Nämä teemat olivat suomen kieli ja taloudelliset seikat (kuvio 6).

Kuvio 6. Haasteet, joihin kaivataan apua.

Yksi haastatelluista kertoi, että ei kokenut tarvitsevänsä apua. Haastateltava kertoi tekevänsä vaimonsa kanssa yhteistyötä, minkä voimin he pärjäsivät.

”Ei ollut tarvetta apua ja kyllä olen pärjännyt vaimon kanssa”

Alle puolet haastateltavista kertoi haasteekseen suomen kielen, jonka oppimiseen kaipasivat apua. Heikolla suomen kielen taidolla nähtiin olevan seurauksia, sillä kielitaidottomuus koettiin esteeksi opiskelulle ja työnsaannille.

”Jos olisin oppinut suomen kieli, minä olisin opiskellut ja hakenut töitä. Suomen kieli on minulle todella vaikea.”

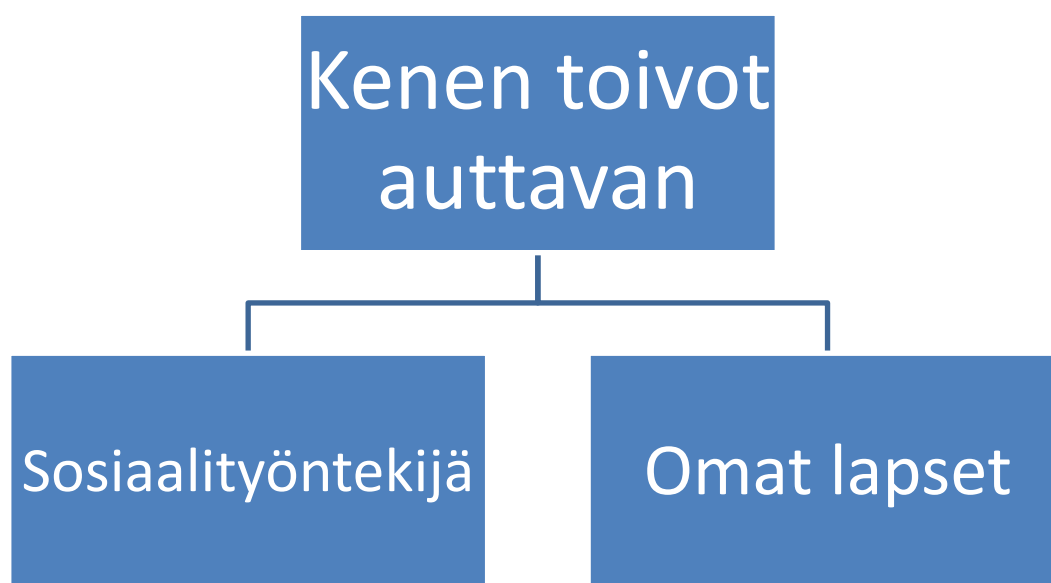
”Suomen kieli on niin heikko, ja se on, pitää opiskella suomen kieli, jotta ovet aukeasi työelämään.”

Haastateltavista alle puolet kokivat tarvitsevänsä apua talouteen liittyvissä asioissa. Taloudellinen avuntarve nähtiin työttömyyden seuraukseksi. Apua toivottiin saatavan lasten harrastusmenoihin ja asunnon remontoimiseen.

”Kun et ole töissä niin kyllä tarvitset talouteen liittyvää (apua), esimerkiksi lapset tarvii harrastuksiin.”

”Siellä asunnossa, jossa minä asun, sitä ei ole remontoitu ja se on huonos kunnos. Ja siihen asiaa olis tarvetta apua saada.”

Haastateltavilta kysyttiin jatkokysymyksenä, keneltä he toivoivat saavansa apua haasteisiinsa. Lähes kaikki haastateltavat vastasivat kysymykseen. Vastauksista kävi ilmi, että apua toivottiin saatavan sosiaalityöntekijältä ja omilta lapsilta kuten kuviossa 7 on esitetty.

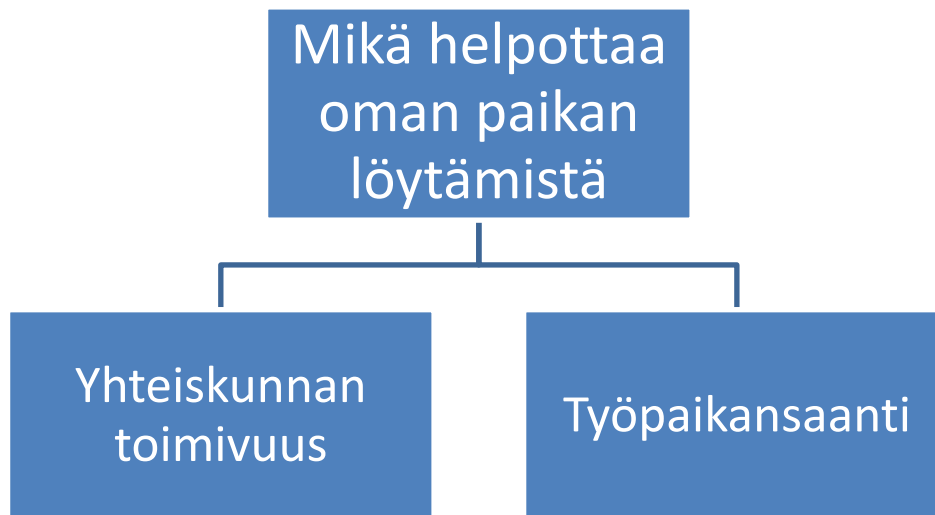
Kuvio 7. Auttavat tahot.

Yli puolet toivoi saavansa apua sosiaalityöntekijältä ja alle puolet toivoi apua lapsiltaan (kuvio 7). Osa haastateltavista koki, että sosiaalityöntekijä oli ainoa taho, jolta voitiin hakea apua. Lapsilta toivottiin saatavan apua, kun he kasvavat.

”En tällä hetkellä tiedä enkä edes ole hakenut apua muualta kuin sosiaalityöntekijältä. Hän on ainoa henkilö, jolta pyydän ja haen apua.”

”Kun lapset kasvavat ja ovat kasvaneet, minä toivon, että saan apua myöskin lapsilta.”

Haastateltavilta kysyttiin tuentarpeen selvittämiseksi, mikä helpottaisi oman paikan löytämistä. Vastauksista muodostettiin kaksi teemaa: yhteiskunnan toimivuus ja työpaikansaanti (kuvio 8).

Kuvio 8. Oman paikan löytämistä helpottavat seikat.

Vastauksista kävi ilmi, että osa haastateltavaa koki jo löytäneensä paikkansa Suomessa. He kertoivat, että oman paikan löytämistä oli helpottanut yhteiskunnan toimivuus. Suomi koettiin rauhalliseksi ja järjestelmälliseksi maaksi, jossa ei ollut korruptiota. Lisäksi tasa-arvoisuuden koettiin helpottaneen oman paikan löytämistä.

”Olen itse kokenut, että minä ja suomalainen ollaan tasa-arvoisia.”

”Minä uskon, että Suomi on minun koti. Suomalaiset ovat rauhallisia, Suomessa ei ole korruptiota ja järjestelmällisyys.”

Yli puolet haastateltavista kertoi, että työpaikansaanti auttaisi oman paikan löytämisessä. Vastauksista kävi ilmi, että haastateltavat toivoivat kotimaassa harjoitetun ammatin jatkamista Suomessa.

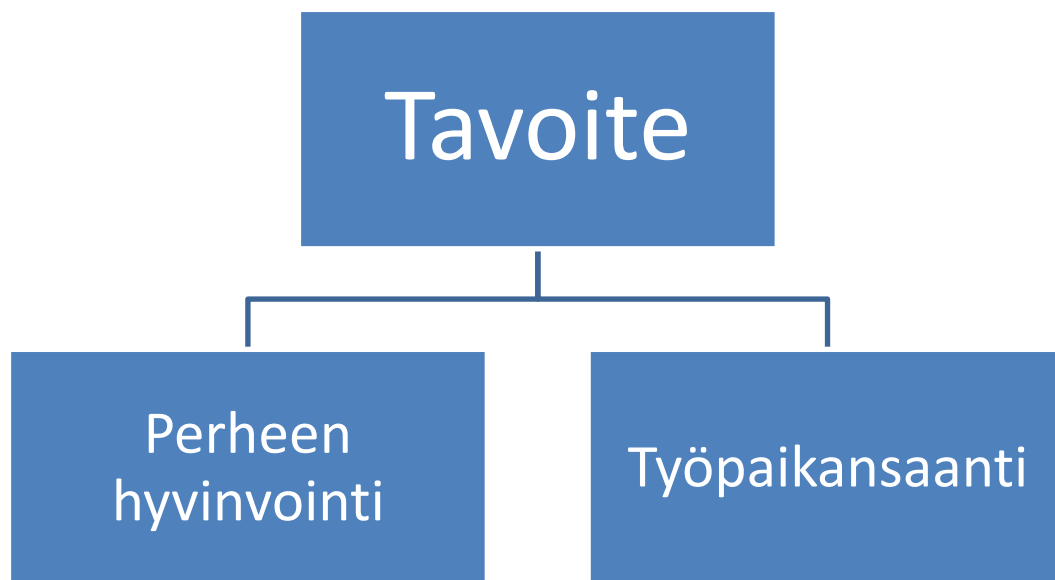
”Oma bisnes, oma kauppa. Töissä kotimaassa minulla on ollut oma kauppa ja 14 vuotta ja olen elättänyt perheen siten.”

”Työpaikan löytäminen auttais minua.”

6.5 Tavoitteet

Haastateltavien tavoitteita kartoitettaessa kysyttiin ensin, millaisia tavoitteita haastateltavilla oli maahanmuuttajamiehenä ja -isänä sekä toiseksi, miten he ajattelivat

saavuttavansa tavoitteensa. Tavoitteiksi nousi esiin kaksi teemaa. Nämä olivat työpaikansaanti ja perheen hyvinvointi (kuvio 9).

Kuvio 9. Tavoitteet.

Lähes kaikki miehet kertoivat tavoitteekseen perheen hyvinvoinnin. Vastausten mukaan lasten toivottiin löytävän tulevaisuudessa oma paikkansa yhteiskunnassa. Lisäksi yli puolessa vastauksista työpaikansaanti mainittiin tavoitteeksi. Työ- ja opiskelupaikkaa toivottiin niin itselle kuin lapsille.

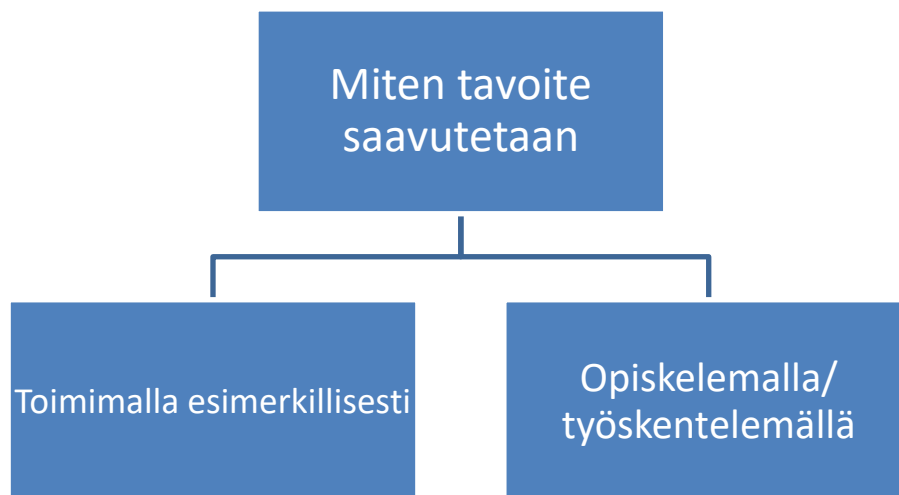
”Toivon, että lapset löytää tulevaisuuden ja pääsisivät eteenpäin. Tämä on minun toive.”

”Toive minä ja minun perhe edistymme, saamme työpaikan ja opiskelemme”

”Hänen tavoite on olla niinku liikemies. Hänellä on vain tämä tavoite lopuelämän.”

Alle puolella vastaajista oli tavoitteena sekä työpaikansaanti että perheen hyvinvointi. Yksi haastateltavista kertoi tavoitteekseen vain työpaikansaannin ja yksi vain perheen hyvinvoinnin.

Tavoitteiden jatkokysymyksenä haastateltavilta kysyttiin, miten he ajattelivat saavuttavansa tavoitteensa. Vastauksista muodostettiin kaksi teemaa, joilla kuvattiin, miten toivottu tavoite voidaan saavuttaa. Teemoja olivat toimimalla esimerkillisesti ja opiskelemalla/työskentelemällä (kuvio 10).

Kuvio 10. Toimet tavoitteen saavuttamiseksi.

Yli puolet haastateltavista kertoi, että saavuttaisivat henkilökohtaisen tavoitteensa toimimalla itse esimerkillisesti. Heistä suurin osa oli kertonut tavoitteekseen sekä perheen hyvinvoinnin että työpaikan saannin. Vastauksissa tuotiin esiin lain ja sääntöjen noudattaminen sekä hyvän mallin antaminen lapsille.

”Noudatamme Suomen sääntöjä Suomessa.”

Lähes kaikki haastateltavat kertoivat saavuttavansa tavoitteensa opiskelemalla tai työskentelemällä. Näin vastanneista yli puolet oli kertonut tavoitteekseen sekä työpaikansaannin että perheen hyvinvoinnin ja yksi perheen hyvinvoinnin. Vastausten mukaan opiskelemisen toivottiin avaavan mahdollisuuden työelämään.

”Työpaikan löytäminen auttais paljon ja jos saisin hyvää palkkaa että vois elättää oman perheen.”

”Jos vielä enemmän panosta opiskelemaan suomea ja tekisin muita töitä, niin pikkuhiljaa voisin avata liiketoimintaa.”

6.6 Muita ajatuksia

Haastattelun lopuksi haastateltaville annettiin mahdollisuus kertoa muuta aiheeseen liittyvää. Yli puolet haastatteluun osallistuneista halusi kertoa tarkemmin ajatuksistaan. Kaikissa vastauksissa tuli esiin työpaikansaanti ja sosiaaliturvalla eläminen.

Osa vastanneista toivoi työnteon olevan kannattavampaa. Vastanneiden mukaan moni kokee työnhakemisen kannattamattomaksi, sillä palkkatulot ovat pienemmät kuin sosiaalietuuksina maksettavat tulot.

”Olen huomannut tai kuullut, että jos minä lähden työpaikalle, kaikki kulut menetän. Eli puhdas raha mitä mulle jää, on sama.”

Osa vastanneista toivoi, ettei tarvitsisi elää sosiaalituloilla. Lisäksi työpaikkoja toivottiin olevan enemmän tarjolla, sillä työpaikan saanti nähtiin elämäntyytyväisyyttä parantavana tekijänä.

”Enemmän työtä. On parempi työtulolla eikä sosiaalitulolla.”

”Sanoisin sellaisen asian, että heille löydettäisiin työpaikkoja, sillä heillä on huono mieli, kun he istuu kotona ja ei tee mitään, ei saa työpaikkaa. Et heille annettais paremmin mahdollisuus tehdä töitä.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön päätarkoituksena oli kartoittaa somalimiesten kokemuksia siitä, millaiseksi he kokevat perheellisenä maahanmuuttajamiehenä olemisen Suomessa. Opinnäytetyössä selvitettiin, millaiseksi somalimiehet kokevat roolinsa maahanmuuttajamiehenä. Lisäksi tutkittiin, millaisia haasteita he olivat kohdanneet sekä millaista tukea he kokivat tarvitsevansa.

Haastateltavia oli viisi, joten tutkimustuloksista ei ollut tarkoitus tehdä yleistyksiä. Sen sijaan opinnäytetyön tarkoituksena oli antaa ääni haastateltavien omakohtaisille kokemuksille. Haastateltavien vastaukset eivät kuitenkaan poikenneet missään kysymyksessä merkittävästi toisistaan. Tämä antaa mahdollisuuden tarkastella vastauksia kootusti.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että haastateltavien perheroolit olivat muuttuneet Suomeen muuton myötä. Suomessa haastateltavien yleisin perherooli oli lastenkasvattaja, kun taas kotimaassa Somaliassa kyseinen rooli oli harvinaisin. Vastaavasti kotimaan yleisintä perheroolia, perheen elättäjän roolia, ei haastateltavilla esiintynyt Suomessa lainkaan. Sen tilalle oli muodostunut kodista huolehtijan rooli. Roolien muutos on varmasti monen asian summa. Muista haastattelukysymyksistä selvisi, että suurin osa haastateltavista oli työttömänä, mikä osaltaan on mahdollistanut roolienmuutoksen. On kuitenkin perusteltua olettaa, että roolimutoksiin on vaikuttanut myös se, että haastateltavat ovat olleet motivoituneita oppiminaan suomalaisen kulttuurin piirteitä ja olleet vuorovaikutuksessa suomalaiseen yhteiskuntaan ja sitä kautta omaksuneet suomalaisia tapoja. Tämä on linjassa Novitskyn teorian kanssa (vrt. s. 17). Oletettavasti myös muiden perheenjäsenten rooleissa on tapahtunut muutoksia.

Tutkimuksen mukaan vain pieni osa haastatteluun osallistuneista oli kokenut olevansa erilaisten rooliodotusten kohteena. Maahanmuuttajien roolit -mallin pohjalta olisi voinut odottaa päinvastaisia tuloksia (vrt. s. 16–17). Tuloksella voidaan selittää myös haastateltavien tyytyväisyyttä nykyisiin rooleihinsa (vrt. s. 17).

Tutkimuksessa selvisi, että haastateltavat kokivat Suomessa elämisen hyväksi puoleksi yhteiskunnan toimivuuden ja perheen yhdessäolon. Nämä seikat ovat ymmärrettävästi nousseet haastateltavien arvostamiksi, sillä suurin osa heistä on saapunut turvattomasta maasta Suomeen perheen yhdistämisen kautta. Suomessa olon haasteet voitiin luokitella kahteen teemaan. Haasteiksi koettiin kulttuurierot ja kielitaito. Kulttuurierot nähtiin erityisesti suomalaisen ja somalialaisen perheen välisinä eroina. Tämä lienee osoitus siitä, että suomalainen ja somalialainen kulttuuri sijoittuvat yhteisöllisyys/yksilöllisyys dimension ääripäihin, joissa perhekäsitykset ovat erilaiset (vrt. s. 13). Haastateltavat nostivat esiin sen, että Suomessa oletetaan, että pärjätään yksin. Somaliassa taas naapurit ja sukulaiset olivat auttamassa aina tarpeen tullen. Kulttuurierot nähtiin osasyiksi myös siihen, että suomen kieli oli vaikea oppia.

Haasteet kielitaidossa ja kulttuurieroissa heijastuivat myös muihin haastattelun vastauksiin. Tutkimuksessa ilmeni, että haastateltavat halusivat apua suomen kielen oppimiseen ja talouteen liittyviin asioihin. Apua toivottiin sosiaalityöntekijältä ja omilta lapsilta, mikä lienee osoitus siitä, että haastateltavien lähipiiri on Suomessa pieni. Myös riittämätön kielitaito saattoi olla yksi syy siihen, että apua ei toivota muilta tahoilta, sillä omien lasten kanssa haastateltavat voivat käyttää omaa äidin kieltään ja sosiaalityöntekijän kanssa asioidessa tulkkia.

Taloudellinen avuntarve näkyi myös muissa haastateltavien vastauksissa. Työttömyys koettiin rasitteeksi monella tavalla. Se koettiin esteeksi oman paikan löytämiselle Suomessa ja yli puolet haastateltavista kertoi työnpaikansaannin suurimmaksi tavoitteekseen. Työpaikansaannin esteenä haastateltavat pitivät huonoa kielitaitoa. Suomeen muuton yhteydessä tapahtuneet perheroolimuutokset voidaan myös katsoa johtuvan työttömyydestä, sillä haastateltavilla ei ole ollut mahdollisuutta ylläpitää kotimaan perheroolia työttömyyden vuoksi.

Työttömyys-teema näkyi haastattelun viimeisen kysymyksen vastauksissa. Haastateltaville annettiin mahdollisuus sanoa muita aiheeseen liittyviä ajatuksia. Vastauksissa toistui toive työpaikansaannista ja tyytymättömyys sosiaaliturvalla elämiseen.

Tutkimuksen perusteella haastatteluun osallistuneet miehet vaikuttivat sopeutuneen uusiin rooleihinsa Suomessa. He tosin kaipasivat vanhaa perheen elättäjän rooliaan, minkä osoituksena oli toive työllistymisestä. Työllistymisen tärkeys haastateltaville heijastui toiveena saada apua suomen kielen oppimiseen, jonka ajateltiin parantavan työllistymismahdollisuuksia.

8 POHDINTA

Halusin tehdä maahanmuuttajiin liittyvän opinnäytetyön, sillä se on ollut pitkään ajankohtainen aihe ja herättänyt runsaasti keskustelua. Tarkempi aihe syntyi yhteistyössä Vaasan kaupungin silloisten maahanmuuttajien palveluohjaajien kanssa. Maahanmuuttajamiesten omakohtaisten kokemusten kartoittaminen maahanmuuttajuudesta on tärkeää, sillä suurin osa turvapaikanhakijoista on miehiä.

Tutkimus toteutettiin haastatteluna. Tutkimuskysymykset olivat hyvin henkilökohtaisia, minkä vuoksi mietin, uskaltaisivatko haastateltavat vastata vieraalle henkilölle totuudenmukaisesti kysymyksiin. Erään haastattelun jälkeen tulkki totesi haastateltavan olleen varautunut vastauksissaan. Näistä seikoista huolimatta olen tyytyväinen haastatteluihin, sillä kaikki haastateltavat olivat halukkaita osallistumaan haastatteluun ja vastasivat kaikkiin esitettyihin kysymyksiin. Vaikka vastaukset eivät olleet laajoja, olivat ne kuitenkin riittävän kattavia tämän opinnäytetyön kannalta.

Tutkimuksessa toistui kolme selkeää teemaa: tyytyväisyys perhe-elämään, kielitaidottomuus ja työttömyys. Ennakko-odotusten vastaisesti haastateltavien vastauksista oli pääteltävissä, että he olivat tyytyväisiä uusiin perherooleihinsa. Haastateltavat tunnistivat, että heidän rooleissaan oli tapahtunut muutoksia Suomeen muuttomyyötä. Lasten kasvatuksesta ja kodista huolehtimisesta oli tullut aikaisempaa tärkeämpiä tehtäviä. Perheen yhdessäolo ja suomalaisen yhteiskunnan toimivuus toivat tyytyväisyyttä elämään. Haasteiksi sen sijaan koettiin kielitaito ja työpaikansaanti. Molemmat haasteet näkyivät haastateltavien elämässä usealla eri tavalla. Kielitaidottomuus nähtiin työpaikansaannin esteeksi ja se näkyi myös turvaverkoston pienenä kokona. Työttömyys taas toi taloudellisia vaikeuksia ja loi riippuvuuden sosiaalietuuksiin.

Jatkotutkimuksena olisi mielestäni mielenkiintoista teettää sama kysely haastateltavien perheenjäsenille. Silloin olisi mahdollista selvittää, ovatko puolisoitten ja lasten kokemukset roolimutoksista, haasteista ja avuntarpeesta samanlaisia kuin tässä opinnäytetyössä haastateltujen miesten kokemukset. Myös haastatteluissa esiin

nousseisiin haasteisiin pureutuminen olisi mielenkiintoista. Suomen kielen oppimisen ja työllistymistä estävien tekijöiden selvittäminen tuottaisi hyödyllistä tietoa kotouttamiseen.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*, 37–52. Toim. Alitolppa-Niitamo, A., Söderling I., & Fågel, S. Helsinki. Väestöliitto.

Alitolppa-Niitamo, A. & Leinonen, E. 2013. Perhe, nuoret ja maahanmuutto. Teoksessa *Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*, 96–113. Toim. Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä M. Helsinki. Väestöliitto.

Euroopan muuttoliikennevirasto. 2016. Maahanmuuton tunnusluvut. Helsinki. Maahanmuuttovirasto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Hofstede, G. & Hofstede, G. J. 2005. *Cultures and Organizations. Software of the Mind. Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival*. 2. painos. New York. McGraw-Hill.

Joensuu, P. 2010. Maahanmuuttajapoikien emotionaalinen integraatio – Etnografia monikulttuurisesta nuorisotilasta. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityön tutkimuslaitos. Tampereen yliopisto.

Jokela, N. M. 2005. Vanhemmuus maahanmuuttajakontekstissa. Sosiokulttuurisen sopeutumisen haasteet. Pro gradu -tutkielma. Kasvatustieteen laitos. Jyväskylän yliopisto.

Kuittinen, S. & Isosävi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa *Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*, 78–95. Toim. Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Säävälä M. Helsinki. Väestöliitto.

Kvale, S & Brinkmann, S. 2009. *Interviews. Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. 2. painos. Los Angeles. Sage.

L30.12.2010/1386. Laki kotouttamisen edistämisestä. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 11.2.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

L77/1968. Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 8.2.2016. http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2

Maahanmuuttovirasto. 2016 a. Turvapaikka- ja pakolaistilastot. Viitattu 5.4.2016. http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka-_ja_pakolaistilastot

Maahanmuuttovirasto. 2016 b. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa kotouttamisesta. Viitattu 11.2.2016. http://www.migri.fi/tietoa_muualla/kotouttaminen

Novitsky, A. 2005. Maa vaihtuu – roolit muuttuvat. Teoksessa Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin, 72–83. Toim. Alitolppa-Niitamo, A., Söderling I. & Fågel, S. Helsinki. Väestöliitto.

Novitsky, A. 2016. Kotipuu. Väestöliitto. Viitattu 7.4.2016.
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiR8ZLS5vzLAhXIIJoKHcSpBgAQFggg-MAA&url=http%3A%2F%2Fwww.sool.fi%2F%40Bin%2F53629%2Fsem11k2_kotipuu.pdf&usg=AFQjCNFzmDi3vRC5wf9VvKh-sVAye5ZjXw&cad=rja

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere. Tammi.

Sisäasiainministeriö. 2009. Maahanmuuttajien tehokkaan kotouttamisen kolme polkua. Kokeilulla toteutettava alkuvaiheen ohjauksen malli osallisena Suomessa. Helsinki. Sisäasiainministeriön julkaisuja.

Suomen pakolaisapu. 2016. Yleisimmin käytetyt termit. Viitattu 8.2.2016.
<http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>

Talib, M.-T. & Lipponen, P. 2008. Kuka minä olen? Monikulttuuristen nuorten identiteettipuhetta. Turku. Suomen kasvatustieteen seura.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuomi-Mark, H. & Salapuro, H.-M. 2014. Maahan muuttaneiden miesten kotoutuminen. Käytäntöjä, haasteita ja verkostotyöskentelyä monikulttuurisen miestyön kentällä. Helsinki. Väestöliitto.

Walli, M. 2009. Maahanmuuttajien palvelutarpeet sosiaalitoimistossa. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityön tutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto.

TEEMAHAASTATTELURUNKO

1. Rooli perheessä

- Millaiseksi koet sinun roolisi perheessäsi Suomessa?
- Millainen sinun roolisi perheessäsi oli kotimaassa?

2. Odotukset miehiä ja isiä kohtaan

- Asettavatko eri tahot sinulle erilaisia odotuksia miehenä ja isänä?
- Mitkä tahot ja millaisia odotuksia?

3. Kokemuksia maahanmuuttajuudesta

- Millaisia mahdollisia hyviä puolia maahanmuuttajamiehen ja -isän roolissa on?
- Millaisia mahdollisia haasteita sinulla on maahanmuuttajamiehen ja -isän roolissa?

4. Haastateltavien tuentarve

- Millaisiin haasteisiin ja missä tilanteissa tarvitset tai olisit tarvinnut apua?
- Keneltä toivot tai olisit toivonut saavasi apua haasteissasi?
- Mikä helpottaisi oman paikan löytämistä?

5. Tavoitteet maahanmuuttajamiehenä ja -isänä

- Millaisia tavoitteita sinulla on maahanmuuttajamiehenä ja -isänä?
- Miten ajattelet saavuttavasi tavoitteesi?

6. Mitä muuta aiheeseen liittyvää haluat sanoa?

